

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

55-2

BRNO 2014

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 55
Volume 55

Číslo 2
Issue 2

Předseda redakční rady <i>Head of editorial board</i>	Pavel Kouřil
Redakční rada <i>Editorial board</i>	Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski, Alexander Ruttkay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik
Odpovědný redaktor <i>Editor in chief</i>	Petr Škrdla
Výkonná redakce <i>Assistant Editors</i>	Jiří Juchelka, Soňa Klanicová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová, Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela, Hedvika Břínková
Technická redakce, sazba <i>Executive Editors, Typography</i>	Alice Del Maschio
Software <i>Software</i>	Adobe InDesign CS5
Vyobrazení na obálce <i>Cover Picture</i>	<i>Mikulčice-Valy, most č. 1. Předběžná rekonstrukce mostu R. Skopala, podle Poláček 2000 (viz obr. 9 na str. 46)</i> <i>Mikulčice-Valy, bridge No. 1. A preliminary reconstruction of the bridge by R. Skopal, in accordance with Poláček 2000 (see Fig. 9 on page 46)</i>
Adresa redakce <i>Address</i>	Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. Čechyňská 363/19 602 00 Brno IČ: 68081758 E-mail: pv@arub.cz Internet: http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html
Tisk <i>Print</i>	Azu design s.r.o. Bayerova 805/40 602 00 Brno

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně

Vydáno v Brně roku 2014

Náklad 400 ks

Časopis je uveden na Seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v ČR

Copyright © 2014 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors

Obr. 67. Hradiště Mikulčice-Valy, „Těšický les“ v podhradí, výzkum č. 101. Celková situace 6. kostela – dvouapsidové rotundy – po odtěžení závazek starého výzkumu a začistění situace dosažené v roce 1960.

Abb. 67. Burgwall Mikulčice-Valy, „Těšický les“ im Suburbium, Revisionsgrabung Nr. 101. Gesamtsituation der 6. Kirche – der zweiapsidigen Rotunde nach dem Beseitigung der Verschüttung der alten Grabung und dem Zaubermachen der Fundsituation aus dem Jahr 1960.

Melzer, M., Schulz, J. 1993: *Vlastivěda šumperského okresu*. Šumperk: Okresní úřad a Okresní vlastivědné muzeum v Šumperku.

Resumé

Malá Morava (Bez. Šumperk). Parz. Nr. 1344. Frühmittelalter. Lesefund. VM Šumperk.

MIKULČICE (OKR. HODONÍN)

Terénní výzkum hradiště „Valy“ v roce 2013

Rok 2013 byl z hlediska terénního výzkumu v Mikulčicích další exponovanou sezonou. Opět šlo převážně o předstihové nebo záchranné výzkumy vyvolané stavební činností Masarykova muzea v Hodoníně jako správce Národní kulturní památky Mikulčice nebo jeho zřizovatele – Jihomoravského kraje. Stejně jako v předchozím roce vystupoval Archeologický ústav AV ČR, Brno při těchto akcích jako subdodavatel stavebních firem, což do značné míry určovalo finanční a časové podmínky výzkumu. Přes tyto negativní faktory znamenaly realizované terénní práce podstatný přínos pro řešení zásadních otázek mikulčického výzkumu. Terénní práce probíhaly v roce 2013 v rámci dvou stavebních akcí označených pracovními názvy jako „kostely“ a „předhradí“; pouze dvě menší akce měly čistě badatelský charakter.

Hradiště Mikulčice-Valy, podhradí, výzkum „VI. kostel 2013“ (č. 101). Středohradištní období. Sakrální architektura. Ověřovací výzkum.

Z předchozích let pokračoval v roce 2013 projekt „Archeologický park Mikulčice-Kopčany, aktivita Vyzdvižení kopií základů kostelů“. Záměrem projektu bylo vyzdvižení půdorysů zděných staveb v Mikulčicích do podoby nízkých zídek a tím zatraktivnění těchto objektů pro návštěvníky. Na slovenské straně projekt přispěl k památkové obnově a nové prezentaci koste-

la sv. Margity Antiochijské v Kopčanech. Mikulčické pracoviště Archeologického ústavu zajišťovalo u každého z objektů archeologickou přípravu pro stavební práce. Cílem ověřovacího archeologického výzkumu byla revize a doplnění výsledků původního výzkumu z 50. – 60. let minulého století. Dílčími úkoly byly ověření a detailní dokumentace reliktních staveb, řešení stratigrafických, chronologických, stavebně-historických a stavebně-technologických otázek. Archeologická část prací končila překrytím reliktních staveb geotextilií a opětovným zahrnutím. Poté byly na povrchu terénu, přesně nad původními půdorysy (ale na dostatečné mezivrstvě), založeny nové stavby v podobě nízkých kamenných podezdívek. V roce 2013 byl takto archeologicky zkoumán a posléze stavebně upravován 6. kostel (výzkum č. 101). Touto akcí byl dotčený projekt z hlediska archeologie ukončen. Následovat bude celkové vyhodnocení a publikace výsledků výzkumu, a to v závislosti na náplni budoucích projektů a dlouhodobých programů mikulčického pracoviště Archeologického ústavu AV ČR, Brno.

Kostel č. 6 neboli dvouapsidová rotunda, situovaná v podhradí v blízkosti severovýchodní brány akropole a 3. mostu představuje mezi mikulčickými kostely poměrně výjimečnou stavbu. Pozoruhodné jsou na kostele především dispozice stavby, relativně vysoká kvalita užitých stavebních technologií, nákladně vybavené pohřebiště a doklady povelmoravského osídlení. Mezi mikulčickými kostely je stavba výjimkou i z hlediska stavu publikace – dočkala se již dvou komplexních zpracování (Poulík 1963; Profantová 2003) a je předmětem řady dílčích archeologických studií zaměřených na pohřebištní nebo sídlištní problematiku (viz např. Klaničková 1985; Poláček 1999; Galuška, Poláček 2006; Poláček et al. 2007; Košta 2008). Výjimečně zachovaná východní apside kostela je patrně nejrozsáhlejším torzem intaktního základového zdiva doloženého v Mikulčicích (viz Poláček 2006, 14–15, obr. 4, 6).

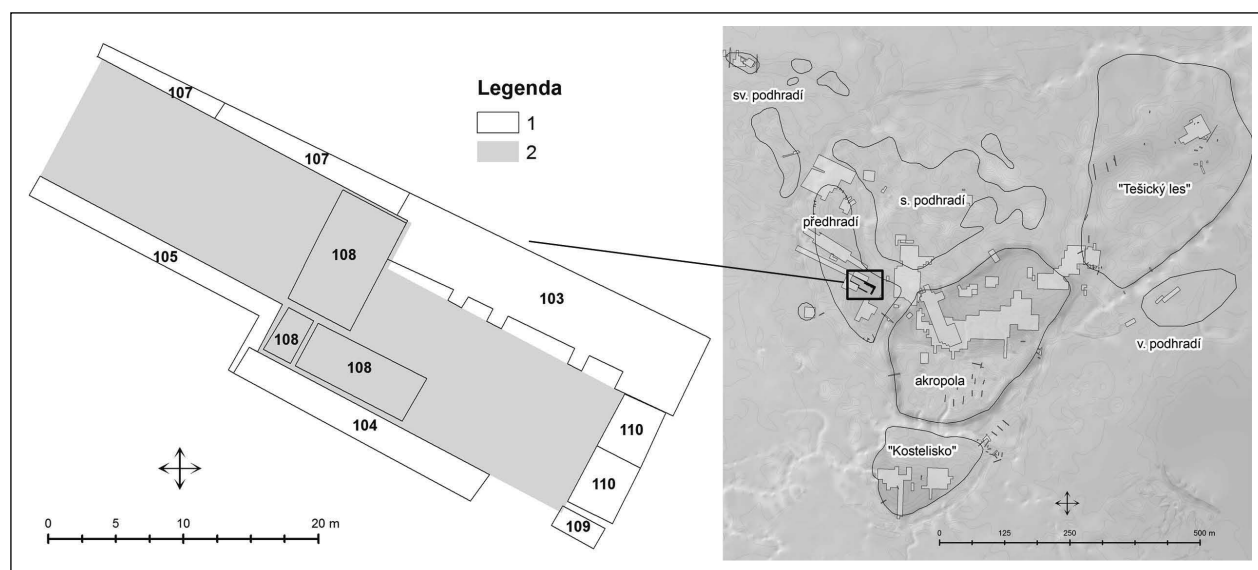
Terénní výzkum v roce 2013 postupoval metodicky stejně jako u předchozích revizních odkryvů mikulčických kostelů (obr. 67). Po začišťení a zdokumentování terénu dosaženého při původním odkryvu v roce 1960 muselo být bohužel konstatováno, že se dochovalo jen minimum intaktních stratigrafických situací v kontaktu se stavbou – většina terénu byla původním terénním výzkumem odtěžena po úroveň povrchu podložního písku nebo spíše ještě hlouběji. Dochované intaktní stratigrafické situace se týkaly především kůlových jam s kamenným obložním v interiéru stavby a částečně „negativu“ zdiva, který ovšem jako celek představuje produkt vybírání originálního základového zdiva v průběhu středověku a novověku. Při novém výzkumu nebyly nalezeny žádné sídlištní objekty ani hroby v superpozici se stavbou.

Revizní výzkum se tak zaměřil na ověření a dokumentaci relikvů stavby – především základové rýhy a bloků intaktního zdiva. Originální zdivo se zachovalo zhruba ve třech místech obvodu stavby – nejrozsáhleji na východní apsidě, v menších útržcích v lodi a na západní apsidě. Pomocí těchto útržků a průběhu základových rýh mohla být v hrubých rysech potvrzena platnost stávajícího, mnohokrát publikovaného půdorysu kostela. Po odebrání vzorků pro exaktní analýzy a řadě detailních stratigrafických a stavebně-technologických pozorování byly relikty stavby překryty geotextilií a opětovně zavezeny zeminou. Na povrchu byl poté v rámci stavební části projektu vyzdvížen půdorys stavby v podobě nízké kamenné zídky.

Hradiště Mikulčice-Valy, předhradí, návštěvnické centrum muzea, výzkum č. 103–105, 107–109. Středohradištní období. Sídlišť. Záchranný výzkum.

V roce 2013 započal objemově nejrozsáhlejší terénní výzkum od roku 1989 v Mikulčicích. Výzkum byl vyvolán celkovou přestavbou „návštěvnického centra“ Masarykova muzea v Hodoníně v areálu Národní kulturní památky Slovanské hradiště v Mikulčicích, které se nachází v jihovýchodní části opevněného předhradí mikulčické raně středověké akropole. Jedná se o místo s bohatou sídlištní stratografií, která mezi velkomoravskými nalezišti nemá zatím obdoby. Opevněné předhradí jako rezidenční útvar 9. století patří k nejcennějším areálům lokality. Bohužel je právě tento historický útvar nejvýrazněji poškozen moderní zástavbou – návštěvnickým centrem, vodárnou, montovanými buňkami, parkovištěm a dalšími zpevněnými plochami. Nové stavební práce znamenají další zatížení tohoto prostoru jak z hlediska porušení autenticity památky, tak poškození intaktních archeologických terénů ať už vlastní stavbou nebo těžkou mechanizací pohybující se v neprokopaných terénech kolem ní. Archeologický ústav AV ČR, Brno přes snahu přimět správu Národní kulturní památky Mikulčice a investora akce k minimalizaci stavebních prací v jádrovém území památky byl nakonec postaven před hotovou věc: během cca 15 měsíců provést záchranný archeologický výzkum všech stavbou dotčených archeologických terénů v exteriéru a částečně i interiéru stávající budovy návštěvnického centra. První etapa výzkumu byla zahájena v červenci 2013 a trvala nepřetržitě až do ledna 2014. Ukončení celé akce je plánováno na podzim 2014.

Předem definovaná ohrožená plocha zkoumaná v roce 2013 reprezentovala 378,5 m², přičemž složité stratigrafie zde dosahovaly hloubky až 1 m. Terén byl zkoumán v návaznosti na probíhající stavební činnosti – podle předběžné dohody, ale i aktuálních požadavků stavebníka. Takto docházelo k „rozdrobení“ celého zkoumaného prostoru

Obr. 68. Hradiště Mikulčice-Valy, opevněné předhradí, plochy 103-105, 107-110, rok 2013. Lokalizace výzkumu a celkový plán zkoumaných ploch. Legenda: 1 – plochy zkoumané v roce 2013, 2 – budova muzea.

Abb. 68. Burgwall Mikulčice-Valy, Vörsburg, Grabungsflächen 103-105, 107-110, Jahr 2013. Lokalisierung der Grabung und der Gesamtplan der Grabungsflächen. Legende: 1 – die im Jahr 2013 erforschten Flächen, 2 – Museumsgebäude.

Obr. 69. Hradiště Mikulčice-Valy, opevněné předhradí, plochy 103-105, 107-110, rok 2013. Písečná podlahová úprava, plocha 103, čtverce L4 a M4, kontext 11.

Abb. 69. *Burgwall Mikulčice-Valy, Vorburg, Grabungsflächen 103-105, 107-110, Jahr 2013. Sandiger Fußbodenaufschüttung, Grabungsfläche 103, Quadrate L4 und M4, Kontext 11.*

na několik dílčích ploch, samostatně číslovaných jako jednotlivé akce (obr. 68). Největší plocha č. 103 ležela východně od vchodu do budovy na severovýchodní straně a zahrnovala 5 standardních mikulčických čtverců 5×5 m – J4 až N4. Na protilehlé straně budovy byla prozkoumána plocha 104 (prostor v šíři 2 m od zdi stavby a délce 20 m), v horní polovině zničená moderními inženýrskými sítěmi. Terén západně od plochy 104, který byl již dříve zkoumán, byl revidován (zejména kvůli ověření, zda byl prostor v rámci původního výzkumu P 1982-83-II v úplnosti prozkoumán) a zahrnut celkově pod číslo 105. Sonda podél severovýchodní strany budovy byla označena jako 107. Další sondy – podél kratší jihovýchodní strany muzea – nesou čísla 109 a 110 a konečně členitá plocha v interiéru budovy byla označena jako „108“. S výjimkou plochy 103 nemohl být terénní výzkum prováděn v rámci zavedené měřičské sítě mikulčického předhradí, ale musel se přizpůsobovat požadavkům stavby. Během výzkumu se potvrdilo, že okolí stavby podobně jako její interiéru jsou prakticky ve všech nově zkoumaných úsecích silně narušeny recentními zásahy nejrůznějšího typu (inženýrské sítě, hromosvody, jímky, betonové bloky, jámy s odpadem atd.).

V okolí budovy muzea bylo prováděno už dříve – v 70. a 80. letech – několik terénních akcí. Nově zkoumaná plocha navazuje v severozápadním rohu na zkoumanou plochu P 1971 (nálezořá zpráva Poláček, Marek 1993; příp. 2005, 204), další plochy P 1972 (dosud nevyhodnocena), P 1982-83 I (dokumentaci neoprávněně drží B. Klíma jr.; v archivu Archeologického ústavu AV ČR, Brno, ani v archivu mikulčického pracoviště se od konce 80. let nenachází ani kopie), P 1982-83 II (nálezořá zpráva viz Kavánová 1985) byly zkoumány jihozápadně od budovy památníku (přehledně všechny plochy, viz Poláček, Marek 2005, 213).

Nálezořá situace zjištěná v plochách zkoumaných v bezprostředním okolí muzea v 70. a 80. letech dokládá existenci sídliště s hustou domovní (patrně roubenou)

zástavbou, situovanou na písčitéch nebo jílovitých podlahových navážkách („úpravách“) pravoúhlých tvarů. Na těchto podlahách – vesměs v „centrálních“ polohách domů – byla situována otopná zařízení. Vše nasvědčovalo velké intenzitě osídlení a rezidenčnímu charakteru areálu. To spolu s výskytem luxusních předmětů (ovšem ne ve všech polohách) přispělo k interpretaci areálu na západním předhradí jako sídliště vojenské družiny (Poulik 1975). Tento areál se mimo jiné proslavil i svou „bohatou“ stratigrafií, která byla ze značné části kladena již do předvelkomoravského období (např. Klanica 1986).

Metodika terénních prací se řídila interním dokumentačním a evidenčním systémem zaváděným na mikulčickém pracovišti Archeologického ústavu AV ČR, Brno postupně od roku 2005 (teoreticky Mazuch 2005, dále rozšířeno o použití fotogrammetrie). Standardní kontextuální metodu odkryvu v půdních a stratigrafických podmínkách mikulčické lokality (nejasným barevným přechodům uloženin, zejména v rámci mocné kulturní vrstvy, a problematickému rozlišení konzistence uloženin) doplňuje postup snižování terénu v tenkých mechanických vrstvách, a to zejména v případě mocnějších a plošně rozsáhlejších kontextů. Jednotlivé čtverce 5×5 m jsou děleny na 25 čtvercových sektorů o straně 1 m.

Na základě starších výzkumů se dala předpokládat obdobná situace: složitá stratigrafie tvořená i několika podlahovými (písčítými či jílovitými) úpravami v superpozicích, prokládanými tmavými intencionálně vzniklými mezivrstvami s množstvím odpadu, především kostí a střeptů. To se plně potvrdilo. Pro lepší postihu chronologie nálezořového materiálu (keramiky) byla tmavá vrstva s odpadem situovaná vůči podlahám „nad“, „vedle“ nebo „pod“ rozdělována na pomocné úseky a horizonty tak, že nálezy z úseku tmavého kontextu převrstveného jakoukoliv z podlahových úprav byly odděleny od nálezů z úseku mezi těmito podlahami. Takto bylo možné postihnout shora uzavřené nálezořové celky a oddělit je od

Obr. 70. Hradiště Mikulčice-Valy, opevněné předhradí, plochy 103-105, 107-110, rok 2013. Jílová vrstva s vysokým obsahem přepáleného organického materiálu, nejstarší horizont osídlení na jílovém podloží, plocha 103, čtverec L4, kontext 86.

Abb. 70. Burgwall Mikulčice-Valy, Vorbürg, Grabungsflächen 103-105, 107-110, Jahr 2013. Tonige holzkohlenartige Schicht auf dem Liegende als der älteste Horizont der Ansiedlung, Grabungsfläche 103, Quadrat L4, Kontext 86.

potencionálně kontaminovaných úseků mezi podlahami a nad nimi.

Z prostoru všech zkoumaných ploch se systematicky odebíraly vzorky na environmentální analýzy. Aby byly výsledky těchto analýz co nejprůkaznější, byla ve všech plochách používána jednotná metodika odběru vzorků. Kromě rozboru rostlinných makrozbytků a pylů mají být analyzovány u jednotlivých uloženin mikrostruktury a chemické složení.

Podlahové úpravy svrchního horizontu byly značně narušeny recentní zemědělskou činností, zajímavé je ovšem to, že šlo především o úpravy jílové. Níže uložené podlahové navážky (někdy i dvě až tři nad sebou) byly již tvořeny žlutým pískem (obr. 69). Nejnížší podlahy byly zakládány na vrstvě, která reprezentovala téměř ve všech zkoumaných místech nejstarší kulturní uloženin. Pro tuto jílovitou vrstvu byl charakteristický vysoký obsah uhlíků nebo větších kusů zuhelnatělého dřeva; sporadic-

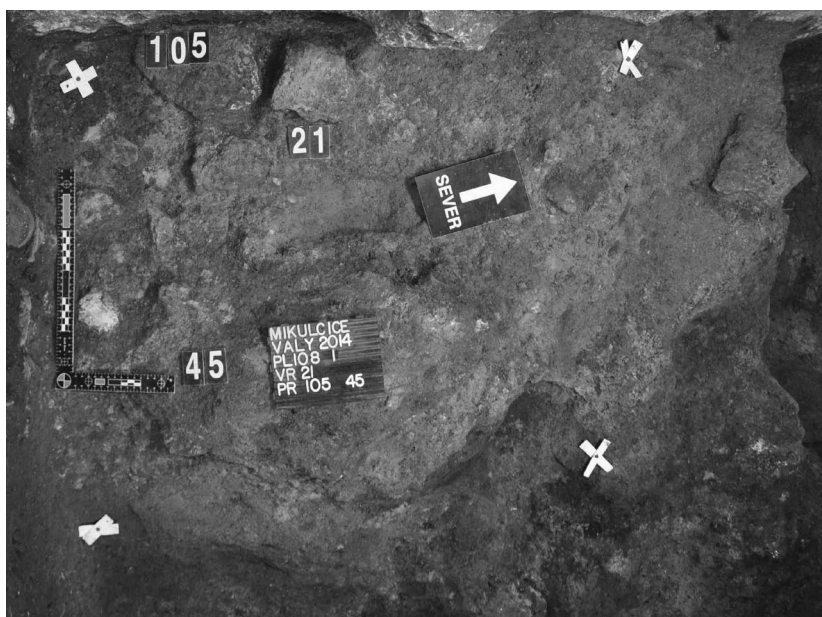
ky se v ní objevovaly kúlové jámy (obr. 70). Ani v jednom případě však míra dochování dřevěných konstrukcí neumožnila jejich podrobnější popis a interpretaci. Jílovitá vrstva na podloží je s největší pravděpodobností pozůstatkem po úmyslném zplanýrování staršího sídliště. Jde o vrstvu označovanou ve starší literatuře jako „šedá uhlíkovitá vrstva na podloží“ a interpretovanou jako součást „předvelkomoravského“ horizontu. Tato vrstva obsahovala v nově zkoumané ploše paradoxně jen minimum nálezů, žádné lité bronzy ani další blíže datovatelné drobné nálezy (obzvláště ty datovatelné do předvelkomoravského období). K novému datování této vrstvy by mělo přispět jednak celkové vyhodnocení výzkumu, jednak výsledky exaktních analýz (např. data C^{14} z rostlinných makrozbytků). V celém zkoumaném prostoru se pod touto vrstvou nacházelo sterilní jílové podloží.

Ačkoliv podlahové „úpravy“ nemohly být vesměs odkrývány v celém svém rozsahu, není pochyb o tom, že šlo o intencionálně vzniklé navážky pravoúhlých půdorysů.

Obr. 71. Hradiště Mikulčice-Valy, opevněné předhradí, plochy 103-105, 107-110, rok 2013. Destruovaná kamenná pec, plocha 103, čtverec L4, kontext 23.

Abb. 71. Burgwall Mikulčice-Valy, Vorbürg, Grabungsflächen 103-105, 107-110, Jahr 2013. Ein eingestürzter Steinoffen, Grabungsfläche 103, Quadrat L4, Kontext 23.

Obr. 72. Hradiště Mikulčice-Valy, opevněné předhradí, plochy 103-105, 107-110, rok 2013. Hliněná pec, plocha 108, kontext 45, ortofoto.

Abb. 72. Burgwall Mikulčice-Valy, Vorbürg, Grabungsflächen 103-105, 107-110, Jahr 2013. Ein erdiger Offen, Grabungsfläche 108, Kontext 45, Ortofoto.

Podstatné je i to, že orientace podlah v jednotlivých horizontech nebyla stejnoměrná a že podlahy nacházející se v přímé superpozici nad sebou nebyly většinou shodné ani rozměrově. Bohužel rozsah zkoumaných úseků sídliště omezený dispozicí stavby muzea patrně nedovolil řešit zásadním způsobem strukturální otázky zástavby. K tomu by bylo nutné odkrýt větší plochu, blížíci se v ideálním případě čtverci o rozloze alespoň 625 m². V této chvíli – před komplexním vyhodnocením dokumentace (GIS, statistika, stratigrafické matice) a realizovaných environmentálních analýz – není možné představit nálezovou situaci na grafických plánech ani přesně kvantifikovat

podlahové úpravy a k nim příslušející obytné nebo hospodářské objekty.

Kromě velkého množství písčitých a jílovitých vrstev (podlahových úprav) se ve složitých stratigrafických situacích zkoumaného prostoru objevily různé koncentrace kamenů.

V některých případech je můžeme ve funkční rovině považovat za pozůstatky ohnišť nebo pecí (obr. 71). Ty se podobně jako podlahové úpravy nacházely buď ve vzájemných superpozicích, nebo v superpozici s jinými kontexty, především podlahovými úpravami. Kromě pozůstatků kamenných pecí se podařilo prozkoumat i fragmenty pecí budovaných z hlíny. Nejlepším dochovaným příkladem je pec objevená v pološe 108 (obr. 72). V rámci mikulčické aglomerace jde o unikátně zachovanou konstrukci hliněné pece z velkomoravského období.

Podobně jako na jiných sídlištních aglomeracích (na akropoli i na předhradí) se mezi sídlištními objekty nacházely lidské pozůstatky (obr. 73). Je problematické rozhodnout, zda šlo o regulérní pohřby nebo pozůstatky těl zanechaných na místě bez pietního/rituálního uložení. Vzhledem ke skutečnosti, že lidské pozůstatky se nacházely především v prostoru nad nejmladšími podlaho-

Obr. 73. Hradiště Mikulčice-Valy, opevněné předhradí, plochy 103-105, 107-110, rok 2013. Lidské ostatky ležící v kulturní vrstvě sídliště, kontext 131.

Abb. 73. Burgwall Mikulčice-Valy, Vorbürg, Grabungsflächen 103-105, 107-110, Jahr 2013. Ein in der Siedlungsschicht liegendes Menschenskelett, Kontext 131.

Obr. 74. Hradiště Mikulčice-Valy, opevněné předhradí, plochy 103-105, 107-110, rok 2013. Zahloubený sídlištní objekt (kontext 31) porušující starší písčitou podlahovou úpravu (kontext 34), plocha 103, čtverec K4. Situace porušená recentním výkopem.

Abb. 74. Burgwall Mikulčice-Valy, Vorburg, Grabungsflächen 103-105, 107-110, Jahr 2013. Ein eingetieftes Siedlungsobjekt (Kontext 31), das eine ältere sandige Aufschüttung stört (Kontext 34), Grabungsfläche 103, Quadrat K4. Eine durch rezenten Eingriff zerstörte Situation.

vými úpravami a že nejmladší horizonty vykazovaly celkový destrukční charakter, přikláníme se spíše k pracovní hypotéze o nepietním ponechání lidských těl v prostoru destruovaného sídliště.

Posledním druhem archeologického kontextu evidovaného ve zkoumaném prostoru byly zahloubené objekty (obr. 74). Tyto jámy nepravidelných tvarů se nacházely mezi podlahovými úpravami, v některých případech je však i porušovaly.

Mezi movitými nálezy ze zkoumané plochy dominují fragmenty keramiky; pozoruhodné je poměrně velké množství zvířecích kostí. Zajímavým jevem je naopak skrovné zastoupení tzv. drobných nálezů, což je v kontrastu s dosud alespoň částečně zpracovanými plochami v prostoru předhradí. Z celého zkoumaného prostoru evidujeme pouze několik železných předmětů, přeslenů nebo výrobků z kosti. Tento fakt se může ukázat jako velmi důležitý při pokusu o interpretaci funkce sídliště v rámci aglomerace. Do konkrétních úvah se budeme moci pustit až po podrobném vyhodnocení výzkumu.

Hradiště Mikulčice-Valy, podhradí, poloha „Kostelisko“, výzkum č. 102. Středohradištní období. Sídliště, pohřebiště. Systematický výzkum.

V rámci badatelského programu mikulčického pracoviště proběhly v roce 2013 dvě drobné terénní akce. Jednou z nich byl zjišťovací výzkum v prostoru „vrcholové“ části písčité dny Kostelisko v podhradí mikulčického hradiště. Zkoumaná plocha se nacházela v okrajové části rozsáhlého pohřebiště odkrytého v 80. letech minulého století a označovaného pracovně jako „Kostelisko“ (viz Poláček, Marek 2005 s lit.; Velemínský et al. 2005). Výzkumný záměr je součástí dlouhodobého programu archeologických terénních praxí pro studenty antropologie, organizovaných ve spolupráci s Katedrou antropologie a genetiky člověka Univerzity Karlovy Praha a Národním muzeem v Praze. Cílem výzkumu je ověřit rozsah

pohřebiště, jehož centrální část s více než 400 hroby byla již prozkoumána, dále sledovat stratigrafické vztahy k sídlištním aktivitám v daném prostoru a za pomoci exaktních analytických a nových dokumentačních metod řešit konkrétní archeologické a bioarcheologické otázky. Výzkum v ploše 5×3 m (čtverec -14/+67) dosáhl v rámci tří mechanicky odebraných horizontů homogenizované

Obr. 75. Hradiště Mikulčice-Valy, opevněné předhradí, výzkum č. 106. Palisáda při patě svahu před čelem hradby.

Abb. 75. Burgwall Mikulčice-Valy, Vorburg, Grabung Nr. 106 – Schnitt durch die Befestigung. Überreste einer Holzpalisade am Fuß des Abhangs vor dem Stirn der Befestigungsmauer.

sídlištní vrstvy z 9. století hloubky 50 cm a takto byl zakonzervován pro další práce v roce 2014.

Hradiště Mikulčice-Valy, předhradí, výzkum P 2013-II (č. 106). Středohradištní období. Fortifikace. Zjišťovací výzkum.

Druhou drobnou akcí badatelského charakteru byl terénní výzkum č. 106 na západním obvodu předhradí. Zde – v návaznosti na záchraný výzkum P 1998 (č. 72) při výkopu pro telefonní kabel v roce 1998 – byla na podzim 2013 vedena sonda s rozměry 550×100 cm přes čelní partii hradby (obr. 75). Cílem akce bylo odebrání vzorků dřev z palisády probíhající při úpatí „svahu“ před čelní kamennou zdí fortifikace předhradí (srov. např. Hladík 2012). Tato palisáda se dochovala v podobě značně straveného mokrého dřeva (4 kůly) a jedné kůlové jámy. Horní úroveň kůlů byla zastižena v hloubce cca 180 cm pod dnešním povrchem. Vzdálenost mezi jednotlivými kůly se v této úrovni pohybovala mezi 10 – 20 cm. Podařilo se vyzvednout kůly č. 3 a 4, z nichž byly vyseparovány letokruhy pro datování C¹⁴ (laboratoř Gliwice); pro dendrochronologické datování však dřeva nedostačují. Akce je součástí výzkumného programu revize a exaktního datování fortifikace mikulčického hradiště.

Lumír Poláček, Marian Mazuch, Marek Hladík,
Libor Kalčík, Jaroslav Škojec

Literatura

- Galuška, L., Poláček, L. 2006:** Církevní architektura v centrální oblasti velkomoravského státu. In: P. Sommer (ed.): *České země v raném středověku*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 92–153.
- Hladík, M. 2012:** Severozápadná brána a opevnění na předhradí včasnostředověkého centra Mikulčice-Valy. *Přehled výzkumů 53-2*, 39–67.
- Kavánová, B. 1985:** Mikulčice-Valy (okr. Hodonín). Plocha P 1981-82, sv. I-II. Rkp. nálezové zprávy č. j. 64/85. Uloženo: Archiv nálezových zpráv, Archeologický ústav AV ČR, Brno.
- Klanica, Z. 1985:** Náboženství a kult, jejich odraz v archeologických pramenech. In: J. Poulik, B. Chropovský a kol.: *Velká Morava a počátky československé státnosti*. Praha-Bratislava: Academia Praha, Obzor Bratislava, 107–140.
- Klanica, Z. 1986:** *Počátky slovanského osídlení našich zemí*. Praha: Academia.
- Košta, J. 2008:** Několik poznámek k chronologii pohřebiště u VI. kostela v Mikulčicích. *Studia mediaevalia Pragensia 8*, 277–296.
- Mazuch, M. 2005:** Mikulčice-Valy (okr. Hodonín). Plocha P 2005 (č. 79) v severním podhradí. Rkp. nálezové zprávy č. j. 128/06. Uloženo: Archiv nálezových zpráv, Archeologický ústav AV ČR Brno.

Poláček, L. 1999: Raná grafitová keramika a otázka osídlení Mikulčic v 10. století. *Archeologické rozhledy 51*, 740–759.

Poláček, L. 2006: *Terénní výzkum v Mikulčicích. Mikulčice – průvodce I*. Brno: Archeologický ústav AV ČR Brno (2. doplněné vydání).

Poláček, L., Marek, O. 1993: Mikulčice-Valy (okr. Hodonín). Plocha P 1971. Rkp. nálezové zprávy, č. j. 533/94. Uloženo: Archiv nálezových zpráv, Archeologický ústav AV ČR Brno.

Poláček, L., Marek, O. 2005: Grundlagen der Topographie des Burgwalls von Mikulčice. Die Grabungsfelder 1954–1992. In: L. Poláček (Hrsg.): *Studien zum Burgwall von Mikulčice VII*. Brno: Archeologický ústav AV ČR Brno, 9–358.

Poláček, L., Mazuch, M., Hladík, M., Bartošková, A. 2007: Stav a perspektivy výzkumu podhradí mikulčického hradiště. *Přehled výzkumů 48*, 119–142.

Poulik, J. 1963: *Dvě velkomoravské rotundy v Mikulčicích*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd.

Poulik, J. 1975: *Mikulčice. Sídlo a pevnost knížat velkomoravských*. Praha: Academia Praha.

Profantová, N. 2003: Mikulčice – pohřebiště u 6. kostela: Pokus o chronologické a sociální zhodnocení. In: P. Kouřil (ed.): *Mikulčice – pohřebiště u 6. a 12. kostela*. Brno: Archeologický ústav AV ČR Brno, 7–209.

Velemínský, P., Likovský, J., Trefný, P., Dobisíková, M., Velemínská, J., Poláček, L., Hanáková, H. 2005: Anthropologische Analyse des großmährischen Gräberfeldes Kostelisko im Suburbium des Burgwalls von Mikulčice. In: L. Poláček (Hrsg.): *Studien zum Burgwall von Mikulčice VI*. Brno: Archeologický ústav AV ČR, Brno, 539–633.

Resumé

Mikulčice (Bez. Hodonín)

Burgwall Mikulčice-Valy, Suburbium, Grabungsfläche „VI. Kirche 2013“ (Nr. 101). Mittelburgwallzeit. Sakralarchitektur. Revisionsgrabung.

Burgwall Mikulčice-Valy, Vorburg, Besucherzentrum des Museums, Grabungsflächen Nr. 103–105 und 107–109. Mittelburgwallzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

Burgwall Mikulčice-Valy, Suburbium, Lage „Kostelisko“, Grabungsfläche Nr. 102. Mittelburgwallzeit. Siedlung, Gräberfeld. Systematische Grabung.

Burgwall Mikulčice-Valy, Vorburg, Grabungsfläche P 2013-II (Nr. 106). Mittelburgwallzeit. Befestigung. Testgrabung.